

- Украинского щита // Палеонтология и стратиграфия верхнего докембрия и нижнего палеозоя юго-запада Восточно-Европейской платформы. – К. : Наукова думка, 1976. – С. 15-40.
2. Геологические памятники Украины: Справочник-путеводитель / Н.Е. Коротенко, А.С. Щирица, А.Я. Каневский и др. – К.: Наукова думка. – 1985. – 154 с.
3. Геологічні пам'ятки – яскраві свідчення еволюції Землі // Мат-ли II Міжнар. наук.-практ. конф. – К.: Логос, 2011. – 142 с.
4. Геологічні пам'ятки України: У 4 т. – Т. I / В.П.Безвинний, С.В.Білецький, О.Б.Бобров та ін. / За ред. В.І.Калініна та ін. – Київ: ДІА, 2006. – 320 с.
5. Геологічні пам'ятки України: У 4-х т. – Т. II / В.П.Безвинний, О.Б.Бобров, В.П.Брянський та ін. / За ред. В.І. Калініна, Д.С. Гурського. – Київ, 2007. – 320 с.
6. Космачова М.В. Геосайти Харківщини, їх раціональне використання та охорона : автореф. дис. на здобуття ступеня канд. геогр. наук. – Харків, 2008. – 19 с.
7. Проблеми охорони геологічної спадщини України / В.А.П.Уїмблдон, Н.П.Герасименко, А.А.Іщенко. – Київ: ДНЦ РНС НАНУ, 1999. – 129 с.
8. Стратиграфія УРСР. В 11-ти томах. Т. III : ч. 1 – кембрій, ч. 2 – ордовик / відпов. ред. П.Л. Шульга. – К.: Наукова думка, 1972. – 228 с.
9. Страшевська Л.В. Науковий туризм як оптимально-конструктивна сфера використання геосайтів Поділля // Туризм як фактор розвитку регіону : Мат-ли Всеукр. наук.-практ. конф. – Вінниця, 2011. – С. 155-159.
10. Шищенко П.Г., Сорокіна Г.О. Геосайти Луганської області: їх раціональне використання та охорона. – Луганськ: Луганськ. нац. ун-т, 2008. – 184 с.

УДК 640.43(477)

Доценко В.Ф., Арпуль О.В., Бондар Н.П., Ємчук Т.В., Дудкіна О.О.

РОЗВИТОК МЕРЕЖІ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА СТОЛИЧНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

Розглянуто питання стану та перспектив розвитку ресторанного господарства м. Києва. Наведено сучасні методи та засоби вдосконалення існуючого ресторанного господарства. Запропоновано пріоритети подальшого розвитку закладів ресторанного господарства столичного регіону.

Ключові слова: ресторанне господарство, Столичний регіон,

Рассмотрен вопрос состояния и перспектив развития ресторанного хозяйства г. Киева. Представлены современные методы и средства совершенствования существующего ресторанного хозяйства. Предложены приоритеты дальнейшего развития заведений ресторанного хозяйства столичного региона.

Ключевые слова: ресторанное хозяйство, Столичный регион.

The problem of the status and prospects of the restaurant industry of Kiev. Presented modern methods and means of improving the existing restaurant business. Proposed priorities for the further development of restaurants in capital region.

Key words: restaurant industry, Capital region.

Актуальність проблеми. Головне завдання сучасного етапу розвитку нашого суспільства спрямоване на подолання спаду суспільного виробництва, побудову соціально орієнтованої економіки, основаної на ринкових відносинах. Виникає потреба у розробці нових підходів до організації та управління економічною діяльністю. Не залишається осторонь від проникнення елементів «нової економіки» і ресторанний бізнес, що набуває особливої актуальності.

Основою організації та функціонування закладів ресторанного господарства (ЗРГ) є їх науково-обґрунтована класифікація, яка дозволяє визначити місце кожного закладу в цілій системі та розподіляє їх за типовими ознаками.

Нині впровадження інформаційних послуг є важливим чинником розвитку ресторанного бізнесу і являє собою сектор ресторанної справи, який має найбільш високі темпи розвитку, зокрема в галузі туризму. Віртуальний ринок ресторанних послуг – це ринок, у якому представлені ресторани в мережі Інтернет розповсюджують рекламну інформацію власного закладу.

Виклад основного матеріалу. Впродовж останніх років спостерігається стрімкий розвиток ресторанного бізнесу. Лише за останній рік загальна кількість ЗРГ збільшилась на 7,2 %, а кількість посадкових місць – на 10,2 %, що пов'язано з відкриттям нових ресторанів та барів в столичному регіоні України.

Ці показники не є випадковими, адже столичний регіон України – це привабливий туристичний центр, туристична інфраструктура якого вносить вагому долю в економіку міста.

Основними перевагами розвитку туристичної галузі в столиці є:

- зручне географічне положення Києва між Європою і Росією та іншими країнами СНД;
- вільний візовий режим; привабливий для туризму ландшафт міста – Дніпро та його набережні, пагорби, парки;
- наявність культурних та історичних пам'яток світового рівня.

Недоліки:

- недостатня популяризація Києва за кордоном, як туристичного центру;
- високі ціни на послуги за нижчої якості, ніж в інших містах Східної Європи.

На даний момент існують такі можливі стратегії розвитку столиці України:

а) короткострокові: запуск туристичного порталу; поліпшення дорожнього руху; встановлення інформаційних терміналів; запровадження карти гостя; спрощення процедур погодження туристичних маршрутів; категоризація готелів відповідно до міжнародних стандартів; залучення *low-cost* авіакомпаній.

б) середньострокові перспективи (до 2015 р.): створення та просування туристичного бренда міста; лістинг Києва у реєстрі провідних туроператорів та сайтів продажу турів; реконструкція об'єктів туристичної сфери; реконструкція історичних та архітектурних пам'яток; оновлення номерного фонду готелів; будівництво інфраструктури для культурних, спортивних та бізнес-заходів; проведення міжнародних заходів [1].

в) довгострокові перспективи (до 2025 р.): створення нових об'єктів туристичної сфери; перетворення району Дніпра у туристично-рекреаційну зону; будівництво закладів розміщення та сфери послуг [2].

Для розвитку ресторанного господарства столичного регіону дуже значну і завжди актуальну роль відіграє забезпеченість населення посадковими місцями (на 10 тис. осіб) в об'єктах ресторанного господарства (ресторани, кафе, закусочні, буфети, бари, їдальні тощо). Цей показник неодмінно повинен відповідати потребам населення і туристів. На даний момент м. Київ займає серед регіонів України 2 місце – 528 місць в середньому по Україні – 348 місць. Статистичні дані щодо наявності об'єктів ЗРГ та кількості посадкових місць в різних районах м. Києва наведена в таблиці 1 [3].

Таблиця 1.
Наявність мережі ресторанного господарства в розрізі районів м. Києва (станом на вересень 2012 року) [3]

<i>Назва районів</i>	<i>Кількість об'єктів</i>	<i>Посадові місця в об'єктах, тис. місць</i>
м.Київ, у т.ч.	1424	147,7
<i>райони:</i>		
Голосіївський	104	8,7
Дарницький	109	14,7
Деснянський	107	15,1
Дніпровський	150	13,4
Оболонський	138	16,2
Печерський	186	19,0
Подільський	104	11,9
Святошинський	94	14,4
Солом'янський	160	11,9
Шевченківський	272	22,4

Домінантна ознака виявлена у центральних районах (Шевченківському та Печерському), що характеризується найбільшою кількістю посадкових місць відповідно.

Аналіз розвитку ЗРГ та посадкових місць за роками наведено в таблицях 2, 3.

Таблиця 2.
Чисельність ЗРГ за 2009–2012рр в м. Києві

<i>Тип закладу</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>
Ресторани	147	169	176	244
Кафе, закусочні, тощо	696	653	619	621
Бари	95	106	94	118
Їдальні	466	443	436	435

Посадкові місця у ЗРГ по м. Києву (тис. місць)

Тип закладу	2009	2010	2011	2012
Ресторани	20,3	22,2	25,2	30,5
Кафе, закусочні, тощо	33,9	37,2	34,0	40,8
Бари	3,7	6,4	4,2	5,4
Їдальні	68,7	71,5	70,7	71,0

Найбільшу частку серед об'єктів ресторанного бізнесу станом на вересень 2012 р. зайняли кафе, закусочні – 43,6% пік розвитку спостерігався на кінець 2010 р. – 46,6 %, їдальні – 30,5%, а ресторани та бари відповідно 17,1 % та 8,3 %.

Разом зі збільшенням кількості ЗРГ та посадкових місць спостерігається також зростання грошових оборотів. Так, якщо в 2009 р. показник оборотності ресторанного господарства становив 1200,7 млн. грн., то у 2012 р. цей показник сягає 3069,5 млн. грн, тобто зріс майже в три рази [3].

Отже, аналіз показників діяльності ЗРГ засвідчує позитивні тенденції їх розвитку.

Ресторанне господарство є одним із видів економічної діяльності, які покликані безпосередньо надавати послуги населенню. Стабільний розвиток ресторанного бізнесу багато в чому визначає соціальний клімат у суспільстві, забезпечує продовольчу безпеку міста, сприяє створенню нових робочих місць, зростанню бюджетних надходжень.

За рахунок заходів з підготовки та проведення в Києві фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу, мережа підприємств ресторанного господарства значно розширилася, в результаті чого забезпеченість посадковими місцями в деяких закладах становила 100 місць на 1000 осіб населення. Прогресивне зростання ЗРГ зробило великий вклад в розвиток ресторанного господарства м. Києва і на майбутнє [4].

Ресторанне господарство столичного регіону не стоїть на місці, а постійно самовдосконалюється. Це здійснюється не лише за рахунок збільшення кількості закладів, але й завдяки новітнім технологіям, які спрощують процес надання послуг, тим самим скорочують тривалість обслуговування. Як приклад, для розширення маркетингово-рекламних та менеджерських можливостей окремі ресторани популяризують послуги в мережі Інтернет шляхом створення фірмових веб-сайтів, розміщення їх у пошукових, комерційно-ділових, туристично-готельних та інших інформаційних системах.

Проте ресторани не повинні обмежуватися лише діяльністю інформаційно-рекламного характеру, вони мають залучати клієнтів до участі у віртуально-технологічному процесі.

Віртуальний ринок послуг – це ринок, у якому представлені ресторани забезпечують *On-line* замовлення столиків для клієнтів через

мережу Інтернет.

Менеджерську роботу по формуванню такого ринку проводить Інтернет-проект «Все про ресторани Києва» [5], який являє собою електронний каталог ЗРГ столиці, в якому наводиться повна інформація про заклад, меню, ціни, додаткові послуги, адреси.

Проведене дослідження віртуального ринку ресторанних послуг у структурі досліджуваного Інтернет-проекту свідчить, що європейську кухню можуть запропонувати 57,1 % усіх представлених у базі даних закладів, українську – 27,9 %, французьку – 5,6 %, американську – 4,3 %, японську – 3,9 %, китайську, мексиканську, італійську – 3,0 %, грузинську – 2,6 %, індійську – 2,1 %, арабську та німецьку – біля 1,7 %.

Отже, в ресторанному господарстві столичного регіону є широкий вибір етнічних кухонь. Для кожної з них притаманні національні страви, менеджерський стиль управління процесом, традиції у технології приготування страв, дизайнерське рішення та сервірування столиків, надання музичних, сервісних послуг під час обслуговування тощо.

Результати групування ЗРГ за показником вартості наданих послуг у розрахунку на одну людину становлять: до 10 у.о. – 18,9%, від 10 до 20 у.о. – 41,6%, від 20 до 30 у.о. – 22,8 %, від 30 до 50 у.о. – 15,0 %, від 50 у.о. та вище – 1,7%. На рівень цін ресторанних послуг безпосередньо впливають собівартість сировини та напівфабрикатів, категорія підприємства, денна оборотність місця, платоспроможність клієнтів, атмосфера перебування і відпочинку, у т. ч. перелік розважальних послуг.

Останнім часом одним з поширених способів розрахунку клієнтів є використання банківських карток. Наприклад, споживачів з кредитними картками «MasterCard/eurocard» обслуговує 71,2 % ЗРГ, «Visa» – 70,8 %, «Maestro Cirrus» – 41,6%, «American Express», «Visa Electron» – по 28,3 %, «Prestige card» – 4,3 %, «Diners Club» – 2,1 %, «Discovery» – 0,9 %, «JCB» – 0,4 % з загальної кількості закладів.

Так, щоб зарезервувати столик через мережу Інтернет, потенційний клієнт обирає заклад за представленим меню та цінами. Після замовлення переліку страв автоматично підраховується загальна вартість. Далі система пропонує вказати такі дані: місяць, день, час перебування, а також кількість осіб та тип резервування (сніданок, обід, вечеря, день народження). Для підтвердження замовлення необхідно вказати зворотній зв'язок (електронну пошту, факс, телефон). Деякі ЗРГ пропонують також оглядову віртуальну електронну карту розміщення усіх вільних столиків у залі, що дає можливість потенційному клієнту впевнено визначитися із вибором місця. *On-line* резервування безкоштовне, клієнт сплачує лише за вартість замовлення у ресторані, а іноді навіть отримує знижку у розмірі 5...10 %. Така система розширює можливості корпоративно-групового обслуговування для ділових осіб, туристів, делегацій тощо. Особливістю даного проекту є своєчасне оновлення матеріалів бази даних, активна маркетингова і рекламна підтримка та зв'язки з засобами масової інформації, а також проведення періодичного анкетування відвідувачів для

виявлення попиту на ресторанні послуги, складання портрету клієнта, з'ясування джерел отримання інформації про ресторани, що дає змогу побудувати стратегію маркетингових дій, орієнтуючись на потенційних споживачів ЗРГ [6].

Основними перешкодами здорового розвитку у сфері ресторанного господарства на сьогодні є:

- перепрофілювання частини об'єктів, особливо у центральній частині міста. Відповідно до діючого законодавства, за приватизації об'єкту, купівлі чи продажу новий власник може використовувати об'єкт не за цільовим призначенням. Крім того, більшість ЗРГ працюють на орендованих територіях, площах які не відповідають нормативам. Власники деяких приміщень завищують орендну платню та передають уповноваження орендарям-конкурентам;
- недостатня ефективність системи контролю за дотриманням санітарно-гігієнічних норм і правил на виробництві, що пов'язано з ризиком погіршення стану здоров'я населення (отруєння);
- низька доступність послуг ЗРГ для незаможних верств населення;
- недостатня кількість ЗРГ в мікрорайонах новобудов, оскільки останні роки здійснювалась забудова житлових масивів без виділення приміщень та земельних ділянок під об'єкти соціальної сфери;
- зростання цін на харчові продукти;
- негативні тенденції фінансової кризи: обмеження кредитування, зниження платіжної спроможності більшості населення [4].

Висновки. Метою подальшого розвитку ресторанного бізнесу в Україні залишається – задоволення попиту населення в послугах гарантованої якості за доступними цінами.

Пріоритетами подальшого розвитку ЗРГ можуть бути:

- нормативно-правове, економічне (у т.ч. податкове) й адміністративне стимулювання підприємницької активності у сфері ресторанного господарства;
- сприяння подальшого розвитку мережі загальнодоступних закладів (за критерієм вартості), особливо в нових житлових масивах;
- жорсткий контроль за дотриманням санітарно-гігієнічних вимог на підприємствах ресторанного господарства з боку держави.

Головним завданням, спрямованим на поліпшення якості та асортименту послуг у ЗРГ, підвищення рівня їх конкурентоспроможності є:

- розширення мережі та збереження профілю діючих підприємств;
- сприяння у залученні інвестицій у нове будівництво ресторанних закладів і впровадження новітніх технологій;
- надання переваг у оренді приміщень, що знаходяться в комунальній власності територіальної громади міста;
- максимальне приведення обслуговування до європейського рівня;
- забезпечення підготовки високопрофесійних кадрів, у т.ч. вивчення

іноземних мов фахівцями масових професій (офіціанти, бармени та ін.);

- посилення інформаційної та рекламної діяльності (наприклад, випуск довідників підприємств ресторанного господарства з характеристикою їх послуг, адресами розміщення, контактною інформацією);
- розроблення нестандартного обладнання для обслуговування фан-зон.

У середньостроковій перспективі динаміка розвитку мережі об'єктів ресторанного господарства характеризуватиметься збільшенням кількості закладів швидкого обслуговування, організація виробництва яких зорієнтована на використанні напівфабрикатів високого ступеню готовності.

Значному притоку інвестицій для розвитку ресторанного господарства сприятиме також освоєння площ підземних просторів.

Використані джерела:

1. Стратегія економічного та соціального розвитку м. Києва на період до 2015 року, схвалена розпорядженням Київської міської державної адміністрації від 29.11.2004 р. № 2168.
2. Стратегія розвитку м. Києва на період до 2025 року, схвалена розпорядженням Київської міської державної адміністрації від 15.12.2011 р. № 824/7060.
3. Економічна комплексна доповідь головного управління статистики у м. Києві.
4. Програма соціально-економічного розвитку м. Києва на 2012 рік..
5. Київ 2012: туристична карта Києва і все про відпочинок у Києві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: < <http://kyiv.virtual.ua> >.
6. А.М. Виноградська – журнал «Ділова панорама» - «Віртуальний ринок ресторанних послуг».

УДК 911.2

Яценко А.Д.

МЕТОДИКА РЕКРЕАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ЛІСОКУЛЬТУРНИХ ЛАНДШАФТАХ ПІВНІЧНО-ЗАХІДНОГО ПРИАЗОВ'Я

У статті розглядаються основні підходи щодо рекреаційних досліджень у лісокультурних ландшафтах північно-західного Приазов'я.

Ключові слова: стійкість лісокультурного ландшафту, рекреаційна дигресія, пішохідна доступність, атрактивність.

В статье рассматриваются основные подходы к рекреационным исследованиям в лесокультурных ландшафтах северо-западного Приазовья.

Ключевые слова: устойчивость лесокультурного ландшафта, рекреационная дигрессия, пешеходная доступность, атрактивность.

The article examines the main approaches to research in silviculture recreational landscapes northwest Azov.

Key words: stability silvicultural landscape, recreational digression, pedestrian accessibility, attractiveness.

Постановка проблеми. Стрімке та інтенсивне освоєння лісових ресурсів характеризується деякою стихійністю та одночасним втягуванням